

Siden den seneste revision af den militære straffe- og retsplejelov i 1973 er forsvarrets opgaver blevet ændret markant. Hvor vægten tidligere navnlig var lagt på territorialforsvaret, er den i de senere år i langt højere grad lagt på deltagelse i internationale fredsbevarende og fredsstøttende opgaver. Dansk forsvars internationale engagement, herunder navnlig i FN- og NATO-regi, har således i de senere år udgjort en stadig større del af forsvarrets opgaver.

Tjenesten i udlandet er ofte karakteriseret ved, at den foregår under forhold, hvor personen kan blive udsat for situationer, som kræver skærpet agtpågivenhed, eller som kan udvikle sig til direkte militære konfrontationer. Det er i denne situation af afgørende betydning, at det udsendte personel er i stand til at løse opgaverne på en hensigtsmæssig og forsvarlig måde. Brud på disciplinen kan efter omstændighederne få alvorlige følger og i yderste konsekvens medføre tab af menneskeliv og materiel. En hurtig og effektiv indskriden over for pligtforsømmelser i form af sanktioner kan efter omstændighederne være nødvendig for at markere konkret over for den, der forser sig, at den pågældendes adfærd er uacceptabel og har konsekvenser. Af generalpræventive grunde gør tilsvarende sig gældende over for personalet som helhed.

Det er en af forsvarrets væsentligste opgaver at sikre, at militært personel, der udsendes til internationale opgaver, også er uddannet til at møde de udfordringer, som følger af disse opgaver. Det er derfor påkrævet, at den hjemlige uddannelse og tjeneste sikrer, at personalet er i stand til på forsvarlig og adækvat måde at kunne deltage i disse opgaver. Udvalget har derfor fundet det påkrævet, at der allerede i fredstid skabes et sikkert grundlag for, at personalet under uddannelsen og i tjenesten får forståelse af indholdet af de militære pligter og formålet med dem og dermed bliver motiveret til at opfylde de grundlæggende krav til tjenesten.

Denne vurdering er også blevet bestyrket af indtrykkene fra udvalgets tjenestestedsbesøg, herunder navnlig besøget hos de danske styrker i Doboj i Bosnien. Denne forståelse og motivation tilvejebringes naturligvis først og fremmest gennem undervisning, deltagelse i øvelser og under den daglige tjeneste, men udvalget finder, at det fortsat er nødvendigt i givet fald også gennem straf og andre sanktioner at kunne markere, hvor grænsen til den uacceptable handle måde i tjenesten går.

Udvalgets flertal foreslår på denne baggrund, at bestemmelser, der beskriver centrale militære pligter, bibeholdes, og at tilsidesættelse af disse pligter skal kunne sanktioneres, herunder med straf, også under fredsforhold i Danmark. Samtidig stilles der forslag

om nogle justeringer af de gældende regler navnlig med henblik på at begrænse strafansvaret.

Der henvises i øvrigt til betænkningen, kapitel 11.

3.2.3. Forsvarsministeriets overvejelser

Forsvarsministeriet er enig med udvalgets flertal i behovet for en militær straffelov og kan i det hele tilslutte sig de af flertallet anførte grunde herfor.

3.3. Begreber i den militære straffelov

3.3.1. Foranstående - efterstående og foresat - undergivet

Militær straffelov anvender i flere bestemmelser begreberne foranstående - efterstående og foresat - undergivet.

»Foranstående - efterstående« og »foresat - undergivet« er defineret således i Forsvarsministeriets kundgørelse B. 3-4 (cirkulære af 6. november 1990 om tjenestebestemmelser for forsvarrets militære og civile personel):

»§ 2. Enhver, der i den militære rækkefølge står foran en anden, er dennes foranstående, den anden hans efterstående. Menigt personel er dog indbyrdes ligestillet.

§ 3. Den, der i henhold til love, bestemmelser eller befalinger er bemyndiget til inden for et nærmere fastsat tjenesteområde at befale over andre, er disses foresatte og de andre dennes undergivne.

Stk. 2. Ved tjenesteområde forstås det til en tjenestestilling knyttede ansvars- og myndighedsområde.

Stk. 3. Ved nærmest foresatte forstås den foresatte, under hvis direkte kommando den undergivne er stillet.

Stk. 4. Ved nærmest foresatte chef forstås den chef eller den med en chef ligestillede foresatte, inden for hvis umiddelbare tjenesteområde den undergivne henhører.

Stk. 5. En foranstående, der skrider ind over for en efterstående for at tilvejebringe orden eller hindre uorden, skal betragtes som foresat. Endvidere skal vagter og patruljer samt militærpolitipersonel adlydes som foresatte.»

Begreberne foranstående - efterstående henviser til den militære rækkefølge. F.eks. kan en befalingsmand være foranstående for en anden befalingsmand med samme grad afhængig af udnævnelsetidspunkt, der er afgørende for indplaceringen i den militære rækkefølge.

I betænkningen om den militære straffelov, retsplejelov og disciplinarlov foreslås de militære begreber »foresat - undergivet« ændret til »overordnet - under-